

T.C.
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU
1.DAİRE KARARI

Başvuru Numarası : 2022/1019
Toplantı Tarihi/Sayısı : 11.1.2024/37
Karar Numarası : 2024/2
Başvuran : M. E.
Başvuran Vekili : -
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : 1)Tavşanlı T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü
2) Milli Eğitim Bakanlığı
Muhatap Adres : -

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, başvuranın bulunduğu ceza infaz kurumunda eğitim hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran, başvuru dilekçesinde özetle;

a. Açıköğretim lisesinde eğitim hayatına devam ettiğini, eğitim hakkının sistematik bir şekilde ihlal edildiğini,

b. 2021 yılında girmiş olduğu sınavların tarihlerini sınavdan iki gün önce öğrenebildiğini, 2022 yılında girmiş olduğu sınavların sonuçlarını ve gireceği sınavların tarihlerini de iki gün önce öğrenebildiğini, bu sebeple sınavlarına hazırlık yapamadığını, halen 2022 yılının Haziran ayında girdiği sınavın sonuçlarını öğrenemediğini ve Ağustos ayında gireceği sınavların hangi derslerden olacağını da bu sebeple öğrenemediğini, söz konusu iddiaları hakkında Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğüne dilekçe yazdığını fakat henüz tarafına dönüş yapılmadığını iddia etmekte ve mağduriyetinin giderilmesini talep etmektedir.

3. Tavşanlı T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumundan alınan yazılı görüşte özetle:

a. Başvuranın 2018/2. dönemden itibaren kendi talebinin de olmamasına rağmen Kurum Eğitim ve Öğretim Servisi tarafından açıköğretim lisesi kaydının yenilendiğini, ceza infaz kurumlarında yapılan sınavların ise 2020/3. döneme kadar yüz yüze gerçekleştirildiği, başvuranın sınava giriş belgelerinden de anlaşılacağı üzere kaydının ilk defa Kurum tarafından yenilendiği, 2018/2. dönem de dahil olmak üzere üst üste altı dönem açıköğretim lisesi sınavlarına katılım sağlamadığını,

b. Pandemi nedeni ile ceza infaz kurumlarında açıköğretim lisesi sınavları yapılamadığını, dışarıda ise bu sınavların Millî Eğitim Bakanlığı tarafından çevrimiçi olarak gerçekleştirildiği, ceza infaz kurumlarında alt yapı oluşturulduktan sonra 2020/3. dönemden başlayacak şekilde Kurumda da sınavların çevrimiçi olarak yapılmaya başlandığı,

c. Millî Eğitim Bakanlığının dışarıda yapılan ama ceza infaz kurumlarında yapılamayan sınavları bir an önce gerçekleştirmek adına bir sınav takvimi belirlediği, buna göre kurumda çevrimiçi sınavların; 2020/3. dönem

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

sınavları 1-30 Nisan 2022 tarihleri arasında, 2021/1. dönem sınavları 1-30 Haziran 2022 tarihleri arasında, 2021/2. dönem sınavları 1-31 Ağustos 2022 tarihleri arasında ve 2021/3. dönem sınavları 1-31 Ekim 2022 tarihleri arasında yapılmasına karar verildiği, bu sınav takvimine göre kurumdaki hükümlü ve tutukluların yaş, cinsiyet, suç grubu, hasımlık durumları göz önüne alınarak Genel Müdürlük tarafından gönderilen 12 bilgisayarda sınavlara katılmalarının sağlandığı, hızlandırılmış bir şekilde yapılan sınavların neticesinde Millî Eğitim Bakanlığınca sınav sonuçlarının geç açıklandığı, kayıt yenileme işleminin Millî Eğitim Bakanlığınca toplu olarak yapıldığı bu nedenle hükümlülerin hangi dersten sınava gireceğinin geç öğrenildiği, Millî Eğitim Bakanlığı otomatik kayıt yenileme işlemi yapar yapmaz Kurum Eğitim ve Öğretim Servisince kurumda bulunan 181 açıköğretim lisesi ve açıköğretim ortaokulu öğrencisinin hem sınav sonuçları hem de yeni dönemde hangi derslerden sınavlara gireceği bilgisinin ivedi bir şekilde ilgilisine verildiği,

ç. Başvuranın bu konuyla ilgili olarak Ceza ve Tevkifleri Genel Müdürlüğüne de başvuruda bulunduğu, Genel Müdürlük tarafından ekte sunulan iki farklı yazıda da "*Açıköğretim kurumları sınav organizasyonu hakkında işlemlerin yürütülmesine ilişkin çalışmalarda organizasyon sahibi kurumun Millî Eğitim Bakanlığı olduğu, söz konusu işlemlere yönelik Genel Müdürlüğümüzce yapılacak bir işlemin olmadığı*" hususunun başvurana bildirildiği,

d. Kurum Eğitim ve Öğretim Servisinin sınavın organizasyonunu yapan Millî Eğitim Bakanlığının sınav sonuçlarını açıklamasına ve kayıt yenileme işlemlerini yapmasına müteakip ilgililere gerekli bilgileri vermekte olduğu, yine Millî Eğitim Bakanlığının belirlemiş olduğu sınav takvimine göre Kurumda bulunan açıköğretim lisesi ve ortaokulu öğrencilerinin sınavlarını gerçekleştirildiği hususları belirtilmiştir.

4. Millî Eğitim Bakanlığından alınan yazılı görüşte özetle:

a. Açıköğretim lisesi sınavlarının pandemi nedeniyle Ölçme, Değerlendirme ve Sınav Hizmetleri Genel Müdürlüğünün planlaması dahilindeki tarihlerde gerçekleştirildiği, 2020-2021 3. dönem sınavları 1 Nisan-30 Nisan, 2021-2022 1. dönem sınavları 1 Haziran-30 Haziran, 2021-2022 2. dönem sınavları 1 Ağustos-30 Ağustos 2022 tarihlerinde yapıldığı, 2021-2022 3. dönem sınavları ise 1 Ekim-31 Ekim tarihleri arasında yapıldığı, söz konusu sınavlarda yaşanan gecikmeler ve kitap teminindeki takvim sıkışıklığı sebebiyle tüm öğrencilere sınavlardan kısa süre önce ders kitaplarının cezaevi sorumlusu aracılığıyla dağıtımının sağlandığı, ceza infaz kurumlarındaki öğrencilerin mağdur olmaması adına ilerideki sınav dönemlerinde gerekli çalışmaların hızlandırılacağı,

b. Sınav sonuçlarının, Açık Öğretim Öğrenci Bilgi Yönetim Sisteminden ve e-Devlet sistemi üzerinden öğrencilere duyurulmakta olduğu, başvuranın Tavşanlı T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda bulunması nedeniyle yukarıda belirtilen iletişim yollarını kullanamamasının açık öğretim lisesi yönetiminin sorumluluğunda olan bir durum olmadığı, ceza infaz kurumlarında bulunan tutuklu ve hükümlü öğrencilerin; açık öğretim ders kitaplarının temini, ilk kayıt ve kayıt yenileme işlemleri ile sınav sonuçlarının duyurulması, Millî Eğitim Bakanlığı ile Adalet Bakanlığı tarafından imzalanan iş birliği Protokolü kapsamında ilgili ceza infaz kurumu eğitim görevlilerinin koordinasyonunda yürütüleceği,

hususları ifade edilmiştir.

5. Muhatabın yazılı görüşüne karşı başvuran tarafından sunulan yazılı görüşte özetle; 2021 yılından itibaren düzenli olarak sınavlara girdiğini, Eğitim Biriminin sınav gününe kadar bir işlem gerçekleştirmediğini ifade etmiş ve önceki iddialarını tekrarlamıştır.

III.İLGİLİ MEVZUAT

6. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun "Amaç ve

kapsam” başlıklı 1’inci maddesine göre; *“Bu Kanunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek ve bu konuda ulusal önleme mekanizması görevini yerine getirmek üzere Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun kurulması, teşkilat, görev ve yetkilerine ilişkin esasların düzenlenmesidir.”*

7. Mezkûr Kanun’un 9’uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde; *“Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek”* Kurumun görev alanları arasında düzenlenmiştir.

8. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu’nun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik’in “Karar türleri” başlıklı 65’inci maddesi şöyledir: *“(1) Kurum, yapılan başvuru veya resen inceleme kapsamında yaptığı inceleme ve araştırma sonucunda incelenemezlik kararı, gerekçeli kabul edilmezlik kararı, gönderme kararı, ihlal kararı, idari yaptırım kararı, uzlaşma kararı, ret kararı ve karar verilmesine yer olmadığına dair karar verir.”*

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

9. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

10. 6701 sayılı Kanun’un 9’uncu maddesinde; insan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görevleri arasında sayılmıştır.

11. Anayasa’nın “Temel hak ve hürriyetlerin sınırlanması” başlıklı 13’üncü maddesine göre; *“Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz.”* “Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı” başlıklı 17’nci maddesinin birinci ve üçüncü fıkralarına göre; *“Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir. Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz.”* “Eğitim ve öğrenim hakkı ve ödevi” başlıklı 42’nci maddesinin birinci ve sekizinci fıkralarına göre; *“Kimse, eğitim ve öğrenim hakkından yoksun bırakılamaz”, “Eğitim ve öğretim kurumlarında sadece eğitim, öğretim, araştırma ve inceleme ile ilgili faaliyetler yürütülür. Bu faaliyetler her ne suretle olursa olsun engellenemez.”*

12. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin (AİHS) “İnsan haklarına saygı yükümlülüğü” başlıklı 1’inci maddesine göre; *“Yüksek Sözleşmeciler Tarafından kendi yetki alanları içinde bulunan herkesin, bu Sözleşme’nin birinci bölümünde açıklanan hak ve özgürlüklerden yararlanmalarını sağlarlar.”* “İşkence yasağı” başlıklı 3’üncü maddesine göre; *“Hiç kimse işkenceye veya insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele*

veya cezaya tabi tutulamaz.”

13. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’ne Ek 1 No.lu Protokol’ün “Eğitim hakkı” başlıklı 2’nci maddesine göre; *“Hiç kimse eğitim hakkından yoksun bırakılamaz. Devlet, eğitim ve öğretim alanında yükleneceği görevlerin yerine getirilmesinde, ana ve babanın bu eğitim ve öğretimin kendi dini ve felsefi inançlarına göre yapılmasını sağlama haklarına saygı gösterir.”*

14. Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi’nin Avrupa Cezaevi Kurallarına Dair Üye Devletlere Rec(2006)2-rev Sayılı Tavsiye Kararı’nın 28.1 ve 28.7 sayılı maddelerine göre; *“Her cezaevi, mahpusların beklentilerini de dikkate alarak, bireysel eğitim ihtiyaçlarını karşılamak için onlara mümkün olduğunca ayrıntılı ve anlaşılır eğitim programları sağlamaya çalışmalıdır”, “Uygulanabildiği ölçüde mahpusların eğitimi; a. Ülkenin eğitim ve meslekî eğitim sistemiyle bütünlük içerisinde olmalıdır. Böylece mahpuslar tahliyelerinden sonra herhangi bir zorlukla karşılaşmaksızın eğitim ve meslekî eğitimlerine devam edebilirler; ve b. Dışarıdaki eğitim kurumlarının himayesinde olmalıdır.”*

15. Başvuranın, bulunduğu Kurumda eğitim hakkının engellendiğine ilişkin iddialarına karşılık olarak muhatap Tavşanlı T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu; başvuranın açık öğretim kaydının kurum tarafından resen gerçekleştirildiğini, başvuranın önceki senelerde üst üste altı dönem açıköğretim lisesi sınavlarına katılım sağlamadığını, pandemi önlemleri kapsamında çevrimiçi olarak gerçekleştirilen sınavların ceza infaz kurumlarında da telafi edilebilmesi için hızlandırılmış bir program oluşturulduğunu, bu programdaki tarihlerin Eğitim Birimi aracılığıyla tüm öğrenci mahpuslara bildirildiğini, sınav sonuçlarının hızlandırılmış programın uygulanması nedeniyle geç açıklanabildiği, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından sınav ve sonuçlara ilişkin duyuruların yapılır yapılmaz gerekli bilgilendirmelerin yapıldığı hususları ifade edilmiştir.

16. Başvuranın iddialarına yönelik olarak Milli Eğitim Bakanlığı; söz konusu sınavlarda yaşanan gecikmeler ve kitap teminindeki takvim sıkışıklığı sebebiyle tüm öğrencilere ders kitaplarının ceza infaz kurumu sorumlusu aracılığıyla sınavlardan kısa süre önce dağıtımının sağlandığı, ceza infaz kurumlarındaki öğrencilerin mağdur olmaması adına ilerideki sınav dönemlerinde gerekli çalışmaların hızlandırılacağı hususunu ifade etmiştir.

17. Bu çerçevede başvuranın iddiaları muhatap Kurumun cevapları ile ele alındığında, sınav takviminde pandemiden kaynaklanan aksama nedeniyle, aksamanın telafisi amacıyla hızlandırılmış bir sınav takviminin uygulandığı, bundan kaynaklı olarak da çeşitli aksaklıklar yaşanabilmekle birlikte bunların kötü muamele teşkil edemeyeceği sonuç olarak, ceza infaz kurumundaki tutulma koşulları bir bütün olarak değerlendirildiğinde, başvuruya ilişkin hak ihlaline varan bir uygulamanın bulunmadığı kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

A. Başvuruda KÖTÜ MUAMELE YASAĞININ İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

11/01/2024 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Av. Aışan TİRYAKİ
Daire Başkanı

e-imzalıdır

Dilek ERTÜRK
Üye

e-imzalıdır

İsmail AYAZ
Üye

e-imzalıdır

Yunus Emre KARAOSMANOĞLU
Üye

e-imzalıdır

Av. Zennure BER
Üye